

28. MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ

V této kapitole jsou uvedeny vybrané statistické ukazatele, které slouží ke srovnání mezi ekonomikami zemí Evropské unie a některých dalších zemí. Tyto ukazatele jsou sestavovány v Eurostatu na základě pravidelně zasílaných údajů z národních statistických úřadů, některá data se přebírají od mezinárodních organizací (např. OECD, Evropská centrální banka).

Jednotlivé země, jejichž hodnoty ukazatelů se v tabulkách srovnávají, jsou řazeny abecedně podle názvů zemí v češtině. Česko-anglický přehled názvů zemí najdete v metodickém úvodu této kapitoly v anglické verzi. Země jsou uvedeny ve zkrácených názvech. Údaje za Evropskou unii (EU 27) a/nebo Eurozónu 17 jsou, pokud byly k dispozici, v tabulkách předrženy jednotlivým zemím.

Evropská unie (EU 27) je ekonomické a politické uskupení 27 států Evropy. V následující tabulce je stručně shrnut vývoj EU od roku 1993, kdy vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva.

Země EU	Datum vstupu	Zkratky seskupení			
Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Řecko, Spojené království, Španělsko	1. 11. 1993 (Smlouva o Evropské unii)	EU	EU 15	EU 25	EU 27
Finsko, Rakousko, Švédsko	1. 1. 1995				
Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko	1. 5. 2004				
Bulharsko, Rumunsko	1. 1. 2007				

Eurozóna (EA 17) je území těch členských států Evropské unie, které přijaly euro jako společnou měnu v souladu se „Smlouvou o založení Evropského společenství“. K 1. 1. 2011 má Eurozóna 17 členů. Následující tabulka poskytuje přehled o termínech, kdy země začaly používat euro.

Země Eurozóny	Datum	Zkratky seskupení				
Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko	1. 1. 2002	EA 12	EA 13	EA 15	EA 16	EA 17
Slovinsko	1. 1. 2007					
Kypr, Malta	1. 1. 2008					
Slovensko	1. 1. 2009					
Estonsko	1. 1. 2011					

Pod souhrnným názvem „**Ostatní**“ jsou tabulky rozšířeny o země ESVO, země usilující o vstup do EU (Chorvatsko, Makedonie a Turecko) a země s vyspělou ekonomikou z jiných kontinentů (Japonsko, Spojené státy), za něž jsou k dispozici srovnatelné údaje.

Poznámky k tabulkám

Tab. 28-1. HDP na 1 obyvatele ve standardech kupní síly (PPS)

Hrubý domácí produkt (HDP) je měřítkem ekonomické výkonnosti. Je definován jako hodnota veškerého vyrobeného zboží a služeb minus hodnota jakéhokoliv zboží a služeb použitých při jejich tvorbě. Objemový index HDP na obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly je v relaci k průměru EU 27, který je roven 100. Pokud je index za určitou zemi vyšší než 100, znamená to, že HDP na obyvatele této země je vyšší než průměr EU 27 a naopak. Údaje se uvádějí ve standardu kupní síly - společné měně, která stírá rozdíly v cenových úrovních mezi zeměmi a umožňuje tak objemová srovnání HDP mezi jednotlivými zeměmi. Upozornění: index se hodí pro srovnání zemí, nikoliv pro porovnávání v čase.

Tab. 28-2. Míra růstu reálného HDP

Výpočet roční míry růstu objemu HDP dovoluje srovnání dynamiky hospodářského vývoje jak v čase, tak i mezi různě velkými zeměmi. Pro měření míry růstu objemu HDP je HDP v běžných cenách vyjádřen v cenách předchozího roku a takto vypočítané pohyby objemu jsou vztahy k úrovni referenčního roku, což se nazývá zřetěžená řada. To znamená, že pohyby cen nebudou zvyšovat míru růstu.

Tab. 28-3. Produktivita práce na 1 zaměstnanou osobu

HDP na zaměstnanou osobu znamená vlastně produktivitu národní ekonomiky a je koncipován jako index v relaci k průměru EU 27. Pokud je tento index za určitou zemi vyšší než 100, znamená to, že HDP na zaměstnanou osobu této země je vyšší než je průměr EU 27 a naopak. Základní údaje se uvádějí ve standardech kupní síly (PPS) – společně měně, která stírá rozdíly v cenových úrovních mezi zeměmi a umožňuje tak objemové srovnání HDP mezi jednotlivými zeměmi. Zaměstnaná osoba na plný či částečný úvazek se zde nerozlišuje.

Tab. 28-4. Hrubý vládní dluh

Hrubý vládní dluh je definován v Maastrichtské smlouvě jako konsolidovaný hrubý vládní dluh v nominální hodnotě, nesplacený na konci roku v následujících kategoriích vládních závazků (dle definice v ESA95): oběživo a vklady (AF.2), cenné papíry jiné než účasti bez finančních derivátů (AF.3 s výjimkou AF.34) a půjčky (AF.4). Sektor vládních institucí tvoří subsektory ústředních vládních institucí, národních vládních institucí, místních vládních institucí a fondy sociálního zabezpečení. HDP použitý ve jmenovateli zlomku je hrubý domácí produkt v běžných tržních cenách. Údaje vyjádřené v národní měně jsou přečteny na eura za použití směnných kurzů vydaných Evropskou centrální bankou na konci roku.

Tab. 28-5. Přímé zahraniční investice

Index měří intenzitu investiční integrace v mezinárodní ekonomice. Přímá investice představuje mezinárodní investici provedenou rezidentskou jednotkou (přímý investor) k získání trvalé účasti v jednotce operující v jiné ekonomice, než je investorova (podniky přímých zahraničních investic). Přímá investice zahrnuje jak počáteční transakce mezi dvěma jednotkami, tak všechny následující kapitálové transakce mezi nimi i mezi přidruženými společnostmi, jak zapsanými, tak nezapsanými do obchodního rejstříku. Pro srovnání rozdílné velikých ekonomik vykazujících zemi jsou údaje vyjádřeny jako procento z HDP.

Tab. 28-6. Celkové výdaje na výzkum a vývoj (GERD)

Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj. „Výzkum a experimentální vývoj (VaV) zahrnuje systematickou tvůrčí práci rozšiřující poznání, včetně poznání člověka, kultury a společnosti a využití tohoto poznání v praxi“ (Frascati manuál, 2002, § 63). VaV je činnost, kde dochází ke značným přesunům zdrojů mezi jednotkami, organizacemi a sektory a je důležité vysledovat tok finančních prostředků plynoucích do VaV.

Tab. 28-7. Míra inflace

Průměrná roční míra změny Harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP). Harmonizované indexy spotřebitelských cen (HICP) jsou vytvořeny pro mezinárodní srovnání inflace spotřebitelských cen. HICP využívá např. Evropská centrální banka ke sledování inflace v Hospodářské a měnové unii a k odhadu sblížování inflace, jak je vyžadováno Článkem 121 Amsterodamské smlouvy. Pro Spojené státy a Japonsko jsou v tabulce využity národní indexy spotřebitelských cen.

Tab. 28-8. Komparativní cenové úrovně

Komparativní cenové úrovně konečné spotřeby soukromých domácností včetně nepřímých daní. Komparativní cenové úrovně jsou poměry mezi paritami kupní síly a devizovými kurzy každé země. Paritou kupní síly je poměr měnové konverze, který přepočítává hodnoty ekonomických ukazatelů, vyjádřené v domácí měně na měnu společnou, která se nazývá standard kupní síly (PPS). Vyrovnáním kupní síly různých národních měn umožňuje tento standard srovnání ukazatelů mezi jednotlivými státy. Poměr je koncipován vzhledem k průměru EU (EU 27 = 100). Pokud je tento poměr za určitou zemi vyšší/níží než 100, znamená to, že daná země je relativně dražší/levnější než průměr EU 27.

Tab. 28-9. Míra zaměstnanosti

Míra zaměstnanosti je vypočítána vydělením počtu zaměstnaných osob ve věku 15 až 64 let počtem všech osob v této věkové skupině. Ukazatel je založen na Šetření pracovních sil EU. Předmětem šetření jsou všechny osoby žijící v soukromých domácnostech a nevztahuje se na osoby žijící v hromadných ubytovacích zařízeních, jako jsou penziony, studentské ubytovny a nemocnice. Zaměstnané obyvatelstvo sestává z osob, které v průběhu referenčního týdne pracovaly alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu, nebo sice nebyly v práci, ale měly formální vztah k zaměstnání.

Tab. 28-10. Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti představuje nezaměstnané osoby jako procentní podíl z pracovní síly = aktivního obyvatelstva. Pracovní síla je celkový počet zaměstnaných a nezaměstnaných osob. Do nezaměstnaných osob patří osoby ve věku 15 až 74 let, které byly:

- a) bez práce (nebyly zaměstnané) během referenčního týdne
- b) k dispozici pro nástup do práce, tzn. byly připraveny pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání (zaměstnání ve vlastním podniku) před koncem dvou týdnů následujících po referenčním týdnu,
- c) aktivně hledající práci, tzn. podnikaly aktivní kroky pro hledání placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání ve čtyřtýdenním období končícím referenčním týdnem, nebo které našly práci s pozdějším začátkem, tzn. max. v tříměsíčním období.

Tab. 28-11. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti

Podíl počtu dlouhodobě nezaměstnaných (12 měsíců a déle) na celkové pracovní síle (v procentech). Dlouhodobě nezaměstnané jsou osoby patnáctileté a starší, nežijící v kolektivních zařízeních, které nejsou zaměstnané po dobu 14 dnů následujících po šetření, jsou k dispozici nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání a hledají práci (v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci nebo nehledají práci, protože ji již našly a nastoupí do ní později). Celková pracovní síla je celkový počet zaměstnaných a nezaměstnaných. Doba trvání nezaměstnanosti je definována jako doba hledání práce nebo jako délka období uplynulého od posledního zaměstnání (pokud je toto období kratší než doba hledání práce).

Tab. 28-12. Míra rizika chudoby po sociálních dávkách

Podíl osob s ekvivalizovaným disponibilním příjmem pod hranici rizika chudoby, která se stanoví jako 60 % mediánu národního ekvivalizovaného disponibilního příjmu (po sociálních dávkách).

Tab. 28-13. Veřejné výdaje na vzdělávání

Veřejný sektor financuje obecně vzdělávání krytím běžných a kapitálových výdajů vzdělávacích institucí nebo podporou studentů a jejich rodin prostřednictvím stipendií a veřejných půjček či poskytováním dotací na vzdělávací aktivity soukromým firmám a neziskovým organizacím. Zmíněné dva typy výdajů tvoří společně veřejné výdaje na vzdělávání.

Tab. 28-14. a 28-15. Naděje dožití při narození

Naděje dožití při narození vyjadřuje průměrný počet let, kterých má novorozenec naděje se dožít při zachování aktuální úrovně úmrtnosti (věkově příslušné pravděpodobnosti úmrtí) během jeho života.

Tab. 28-16. Emise skleníkových plynů

Index emisí skleníkových plynů a cílů – v ekvivalentech CO₂ (základní rok = 100). Tento ukazatel ukazuje vývoj celkových emisí skleníkových plynů způsobených člověkem – „Kjótský koš“. Představuje celkové roční emise ve vztahu ke „Kjótskému základnímu roku“. Obecně je základním rokem rok 1990 pro nefluorované plyny a 1995 pro fluorované plyny. „Kjótský koš“ skleníkových plynů zahrnuje: oxid uhličitý (CO₂), metan (CH₄), oxid dusný (N₂O) a fluorované plyny (úplně (PFC) i částečně (HFC) fluorované deriváty uhlovlodíků a fluorid sírový (SF₆)). Tyto plyny jsou agregovány do jedné jednotky za použití potenciálu globálního ohřevu, který je pro každý plyn specifický. Agregované emise skleníkových plynů se vyjadřují v jednotkách tzv. uhlíkového ekvivalentu (ekvivalent CO₂). Tento ukazatel nezahrnuje emise a propady s LULUCF (využívání krajiny, změny ve využití krajiny a lesnictví) ani emise z mezinárodní letecké a námořní dopravy. Emise CO₂ z biomasy s rekuperací energie jsou vykazovány jako položka memoranda podle směrnice UNFCCC (tj. Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu) a nejsou zahrnuty v celkových součtech skleníkových plynů za stát. S výjimkou Kypru a Malty mají všechny země individuální cíle podle Kjótského protokolu (KP). EU 15 se dohodla (Rozhodnutí Rady 2002/358/EC) na kolektivním 8% snížení svých emisí skleníkových plynů v období 2008–2012. Tato dohoda zakládá podíl každého státu z členských zemí EU 15 na dosahování společného kjótského cíle za EU. Členské země z východní Evropy mají podle KP individuální cíle s požadavky na snížení mezi 6–8 %.

Tab. 28-17. Produkce komunálních odpadů

Komunální odpad je produkován zejména domácnostmi, ale tento ukazatel zahrnuje také podobné odpady ze zdrojů jako je obchod, kanceláře a veřejné instituce. Množství vyprodukovaného komunálního odpadu sestává z odpadu shromažďovaného obecními úřady nebo v jejich zastoupení a likvidovaného systémem nakládání s odpady. Pro oblasti, které nejsou pokryty systémem sběru komunálního odpadu, zpravodajské země množství vyprodukovaného odpadu odhadují. Množství zpracovávaného komunálního odpadu je hlášeno provozy zpracování odpadu spalováním (s rekuperací energie i bez), recyklováním, kompostováním a skládkováním. Odpady ze zemědělství a různých odvětví průmyslu, odpady z obecní sítě odpadních vod a čistíček, odpad z obecní výstavby a demolice není zahrnut.

Tab. 28-18. Energetická náročnost hospodářství

Podíl mezi hrubou spotřebou energie v zemi a hrubým domácím produktem (HDP) za daný kalendářní rok. Měří energetickou spotřebu ekonomiky a její celkovou energetickou účinnost. Hrubá spotřeba energie v zemi je počítána jako součet hrubé spotřeby pěti druhů paliv a energie v zemi: uhlí, elektřiny, kapalných paliv, zemního plynu a obnovitelných zdrojů energie. Údaje o HDP jsou brány ve zřetězených objemech, referenčním rokem je rok 2000. Energetická náročnost je určena podílem hrubé spotřeby energie v zemi a HDP. Protože je hrubá spotřeba energie v zemi měřena v kgoe (kilogram ropného ekvivalentu) a HDP v 1 000 EUR, tento podíl se udává v kgoe na 1 000 EUR.

Tab. 28-19. Podíl elektřiny vyrobené z obnovitelných energetických zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny

Tento ukazatel je poměrem mezi elektřinou vyrobenou z obnovitelných energetických zdrojů a hrubou spotřebou elektřiny v zemi za daný kalendářní rok. Měří podíl elektřiny vyrobené z obnovitelných energetických zdrojů na spotřebě elektřiny v zemi. Elektřina vyrobená z obnovitelných energetických zdrojů sestává z výroby elektřiny ve vodních elektrárnách (kromě přečerpávacích), větrných, solárních a geotermálních a elektřiny z biomasy/odpadů. Hrubá spotřeba elektřiny v zemi se skládá z celkové hrubé výroby elektřiny v zemi ze všech paliv (včetně domácí výroby), plus dovoz, minus vývoz elektřiny.

* * *

Podrobnější informace o mezinárodním srovnání lze získat v publikaci ČSÚ vydávané podle Katalogu produktů na rok 2012, ve skupině VÍCETEMATICKÉ INFORMACE, podskupině Mezinárodní data, evropská data (ESDS):

- 1607-12 „Česká republika v mezinárodním srovnání“ – únor 2013

Na internetových stránkách Českého statistického úřadu jsou v Obecné databázi Eurostatu k dispozici předdefinované tabulky Eurostatu v českém jazyce:

- <http://apl.czso.cz/ode/index.htm>

Více informací k mezinárodním datům naleznete na stránkách Českého statistického úřadu pod tímto odkazem:

- www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/evropska_data_esds

Kompletní databázi ukazatelů evropského srovnání zveřejňuje na svých stránkách Eurostat:

- <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>